

Miscellanea

OCENA POZYCJI KONKURENCYJNEJ POLSKI W HANDLU SKÓRAMI FUTERKOWYMI I ICH WYROBAMI NA TLE KRAJÓW UE

SEBASTIAN KUBALA
CHRYSYTIAN FIRLEJ

Abstrakt

W przedstawionym artykule podjęto próbę oceny konkurencyjności handlu zagranicznego skórami futerkowymi i ich wyrobami w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej w latach 2005-2016. Dane liczbowe służące do badań pochodziły z roczników statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, a w opracowaniu wsparto się metodami analizy opisowej i porównawczej. Wykorzystano także dane Międzynarodowego Centrum Handlu (ITC) oraz bazę Faostat. Wyniki badań potwierdziły, że Polska miała przewagę konkurencyjną w handlu zagranicznym skórami futerkowymi i ich wyrobami w roku 2005 oraz w latach 2008-2011 i 2013-2016. Ponadto Polska jest krajem, w którym na przestrzeni lat 2009-2016 odnotowywano jedno z największych wskaźników pokrycia importu eksportem pośród krajów Unii Europejskiej. Stwierdzono, że Polska jest jednym z krajów, w którym odnotowano najszybsze tempo wzrostu przewagi konkurencyjnej w tym zakresie, a koncentracja produkcji w Polsce może umocnić jej rolę na arenie międzynarodowej, a także mieć coraz większy wpływ na sytuację ekonomiczną producentów działających w omawianej branży.

Słowa kluczowe: konkurencyjność, handel zagraniczny, zwierzęta futerkowe.

Kody JEL: O13, O52, Q17.

Mgr Sebastian Kubala, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa, Katedra Rozwoju Organizacji; 31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27 (kubalas@uek.krakow.pl).
ORCID ID: 0000-0003-4021-9173.

Mgr Chrystian Firlej, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Rolniczo-Ekonomiczny, Zakład Ekonomiki i Finansów Przedsiębiorstw, Instytut Ekonomiki i Zarządzania Przedsiębiorstwami; 31-120 Kraków, Aleja Mickiewicza 21 (chrystianf@poczta.onet.pl). ORCID ID: 0000-0001-7724-5717.

Wstęp

Problematyka konkurencyjności handlu zagranicznego skórami futerkowymi i ich wyrobami nie tylko w Polsce, ale także w wielu krajach Unii Europejskiej jest zadaniem niezwykle trudnym ze względu na występowanie wielu kontrowersji natury etycznej dotyczącej hodowli nerek i innych zwierząt futerkowych. Z jednej strony mamy do czynienia z racjami przedstawianymi przez obrońców zwierząt, ich postulatami i akcjami, a z drugiej należy dokonać racjonalnego ustosunkowania się do korzyści ekonomicznych wynikających z prowadzenia szeroko rozpowszechnionej działalności gospodarczej, polegającej na hodowli nerek i innych zwierząt popularnie zwanych futerkowymi. Przeglądając zagraniczne i polskie portale internetowe poświęcone tejże tematyce, możemy uchwycić obustronne racje, niemniej jednak priorytetowym zadaniem jest uchwycenie ich racjonalności. W opracowaniu podjęto się oceny konkurencyjności, a więc jak podaje *Encyklopedia Zarządzania* – prowadzenia działań dążących do osiągnięcia takich samych lub zbliżonych celów, o które w tym samym czasie i w takim samym otoczeniu zabiegają inne podmioty gospodarcze. Konkurencyjność można zdefiniować, jako umiejętność planowania, kreowania i sprzedawania produktu bardziej atrakcyjnego od produktów konkurencji (*Encyklopedia Zarządzania*, 2019). Analizując odniesienie tej definicji do aktualnej sytuacji w Polsce i Unii Europejskiej, należy wziąć pod uwagę, jakie główne racje stoją po stronie producentów, a w przypadku Polski głównie eksporterów skór futerkowych i ich wyrobów, na czym polegają ich przewagi konkurencyjne w stosunku do producentów z innych krajów, niekoniecznie zajmując się akcentami lobbystycznymi i próbami przejęcia naszego rynku przez inne kraje.

Przechodząc do badań analitycznych, należy zauważyć, że sposób funkcjonowania poszczególnych branż rolnych oraz zachodzące zmiany w rolnictwie w krajach Unii Europejskiej sprawiają, iż rozpatrywanie konkurencyjności poszczególnych branż daje cenną wiedzę, umożliwiającą także rozwój posiadanych przewag w tym obszarze. Problem konkurencyjności handlu zagranicznego polskiego rolnictwa jest często podejmowanym tematem, co szczególnie uwidoczniono się w momencie przystąpienia naszego kraju do struktur gospodarczych Unii Europejskiej. W Polsce tematem konkurencyjności w sensie ogólnym zajmowali się m.in.: Urban (2003), Rytko (2008), Misala (2011), Nosecka, Pawlak i Poczta (2011), Juchniewicz (2014), Wieliczko (2014), Firlej (2017), Firlej i Kubala (2018). Badaniami analitycznymi w zakresie jednego z najnowocześniejszych sektorów specjalnych rolnictwa: rynku futrzarskiego, w którym funkcjonujące gospodarstwa uznawane są za źródła korzyści społecznych i ekonomicznych w rozwoju lokalnej gospodarki, mogą pochwalić się tacy autorzy jak: Firlej, Firlej i Kubala (2018), Dacko, Firlej, Łapiński, Niedziółka i Zawadka (2017), Jakubowski (2017).

Cel badań

Jako główny cel przedstawionych w opracowaniu badań zaproponowano ocenę konkurencyjności handlu zagranicznego skórami futerkowymi i ich wyrobami w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej w latach 2005-2016. Autorzy opracowania

w pełni zgadzają się z tezą Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych, że branża futrzarska „... daje zatrudnienie właścicielom ferm zwierząt futerkowych i ich rodzinom, pracownikom najemnym, wytwórcom sprzętu fermowego, producentom produktów leczniczych, rolnikom produkującym zboże, właścicielom zakładów przetwórstwa mięsnego i rybnego oraz i ich pracownikom, lekarzom weterynarii (*Fermowe zwierzęta...*, 2019).

Przeprowadzone badanie oparto na danych statystycznych dotyczących handlu międzynarodowego poszczególnych krajów Unii Europejskiej w zakresie surowych skór futerkowych, skór futerkowych garbowanych lub wykończonych oraz artykułów odzieżowych, dodatków odzieżowych i innych artykułów ze skór futerkowych. Bazą odniesienia dla obliczeń przewag komparatywnych była wartość eksportu produktów rolnictwa. Źródłem danych były Międzynarodowe Centrum Handlu (ITC) oraz baza Faostat. W artykule zastosowano skrócone nazwy państw, zgodnie z symbolem ISO 3166 (GUS, 2019).

Metodyka badań

Podstawowym wskaźnikiem, który umożliwia ocenę poziomu konkurencyjności w handlu zagranicznym jest Revealed Comparative Advantage Index (RCA) zaproponowany przez Balassę (1965). Indeks ten jest obliczany zgodnie ze wzorem:

$$RCA_i = \frac{X_{ij}}{\sum_{i=1}^n X_{ij}} : \frac{X_{iw}}{\sum_{i=1}^n X_{iw}} \quad (1)$$

gdzie:

X_{ij} – eksport i -tego produktu przez kraj j ,

X_{iw} – eksport i -tego produktu przez grupę krajów w ,

n – liczba rodzajów produktów.

Głównym zadaniem wskaźnika RCA jest określenie względnego udziału grupy produktów w eksporcie danego kraju w stosunku do udziału tej samej grupy produktów w eksporcie obszaru porównawczego (Szczepaniak, 2014). Zgodnie z interpretacją, wartości wskaźnika RCA poniżej jedności oznaczają, że dany kraj nie posiada przewagi komparatywnej na rynku referencyjnym. Z kolei wartości powyżej jedności wskazują na istnienie ujawnionych przewag komparatywnych w handlu analizowanym dobrem.

Należy zaznaczyć, że wskaźnik ten posiada wady, gdyż jest on nieograniczony odgórnie, to znaczy, że może przybierać dowolną maksymalną liczbę. Dlatego też w celu pozbycia się trudności interpretacyjnych zasadne staje się zmodyfikowanie tego wskaźnika w następujący sposób (Dalum, Laursen i Villumsen, 1998; Salamaga, 2013):

$$RCA_k^{(a)} = \frac{RCA^a - 1}{RCA^a + 1} \quad (2)$$

gdzie:

- $RCA_k^{(a)}$ – skorygowany wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej,
 RCA – wskaźnik względnej przewagi komparatywnej (wskaźnik Balassy),
 a – dowolna liczba dodatnia (wykładnik potęgi).

Wartości skorygowanego wskaźnika RCA mogą osiągać wartości z przedziału $[-1; 1]$. Dodatnie wartości wskaźników informują o istnieniu ujawnionej przewagi komparatywnej w eksporcie danego produktu, wartości ujemne oznaczają brak przewagi. Jednocześnie indeks wskazuje na siłę istniejącej przewagi. Wartości bliższe jedności wskazują na istnienie silniejszej przewagi, z kolei im bliższe są ujemnej jedności tym większy jest brak przewagi. Należy przy tym zauważyć, że od przyjętej wartości parametru a zależy tempo zbieżności wskaźnika $RCA_k^{(a)}$ do wartości granicznych przedziału $[-1; 1]$.

Drugim wskaźnikiem oceny konkurencyjności jest wskaźnik *Trade Coverage* (TC) oznaczający stopień pokrycia importu eksportem. Jego celem jest ustalenie stopnia pokrycia wydatków przeznaczanych na import danego produktu poprzez wpływy uzyskane z eksportu tego produktu. Wyznacza on eksportową specjalizację danego kraju w analizowanym sektorze. Obliczany jest za pomocą wzoru:

$$TC = \frac{Ex}{Im} \quad (3)$$

gdzie:

- Ex – wartość eksportu,
 Im – wartość importu.

Zgodnie z przyjętą interpretacją indeks powyżej jedności oznacza względną przewagę nad konkurentami w badanym obszarze i świadczy o specjalizacji eksportowej. Wartości poniżej jedności wskazują po pierwsze na słabą pozycję konkurencyjną w zakresie badanego obszaru, a także powstanie deficytu w obrocie międzynarodowym.

Wyniki badań

Hodowla zwierząt futerkowych w Unii Europejskiej jest skoncentrowana w krajach północnych, przede wszystkim w Danii, Finlandii oraz Holandii. Ponadto Polska jest jednym z krajów o największym stopniu produkcji skór futerkowych w Unii Europejskiej (tab. 1). Jednak w tzw. łańcuchu produkcji futrzarskiej Polska odgrywa niewielką rolę, gdyż produkcja ta charakteryzuje się jedynie wytwarzaniem surowca, który następnie przeznaczany jest na eksport. Jak wskazuje raport Zachodniego Ośrodka Badań Społecznych i Ekonomicznych, pierwsze ogniwo produkcji futrzarskiej stanowi przeciętnie 12,5% wartości produktu gotowego (*Ocena sytuacji...*,

2018). W najbliższych latach spodziewane są zmiany w strukturze produkcji, wynikające z wprowadzonego w 2012 roku zakazu hodowli zwierząt futerkowych w Holandii od 2024 roku (Czerwińska, 2019). W średnio- oraz długoterminowym okresie prognozowany jest wzrost udziałów w strukturze produkcji zwierząt futerkowych w krajach Europy Wschodniej oraz w Chinach (PwC, 2014).

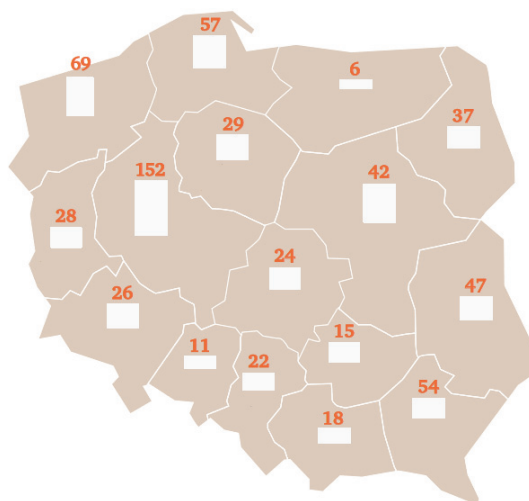
Tabela 1

Kraje Unii Europejskiej o największej liczbie ferm zwierząt futerkowych oraz wielkości produkcji w 2014 roku

Lp.	Państwo	Liczba ferm zwierząt futerkowych	Lp.	Państwo	Wielkość produkcji (w szt.)
1	Dania	1533	1	Dania	17 921 000
2	Polska	1144	2	Polska	7 945 000
3	Finlandia	914	3	Holandia	5 500 000
4	Węgry	200	4	Finlandia	3 830 000
5	Holandia	185	5	Grecja	1 800 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie: https://www.fureurope.eu/wp-content/uploads/2015/09/Fur_Europe_Annual_Report_September_2015_smallsize.pdf (data dostępu: 10.06.2019).

Hodowla zwierząt futerkowych obejmuje całą Polskę, a dominującymi gatunkami hodowlanymi są norki i lisy. Jednak, jak wskazuje rysunek 1, hodowla w Polsce charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem położenia gospodarstw hodowlanych. Najwięcej z nich występuje na obszarze województwa wielkopolskiego (w roku 2014 znajdowały się tam 152 zakłady). Innymi obszarami o dużej koncentracji zakładów hodowlanych jest pas województw nadmorskich (zachodniopomorskie oraz pomorskie), pas województw południowo-wschodnich (podkarpackie oraz lubelskie), jak i obszar centralny (mazowieckie).

Rys. 1. Liczba ferm zwierząt futerkowych w Polsce w podziale na województwa w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Weterynarii.

W Unii Europejskiej największy udział w eksporcie skór futerkowych i ich wyrobów w 2005 i 2016 roku posiadała Dania, jej udział pomiędzy tymi latami wzrósł o 5,65 pkt proc. (tab. 2). Do pozostałych państw o znaczących udziałach należy zaliczyć: Włochy, Finlandię oraz Grecję. Polska pomiędzy tymi latami odnotowała największy przyrost w udziałach eksportu skórami futerkowymi i ich wyrobami w Unii Europejskiej (do poziomu 11,50% w 2016 roku).

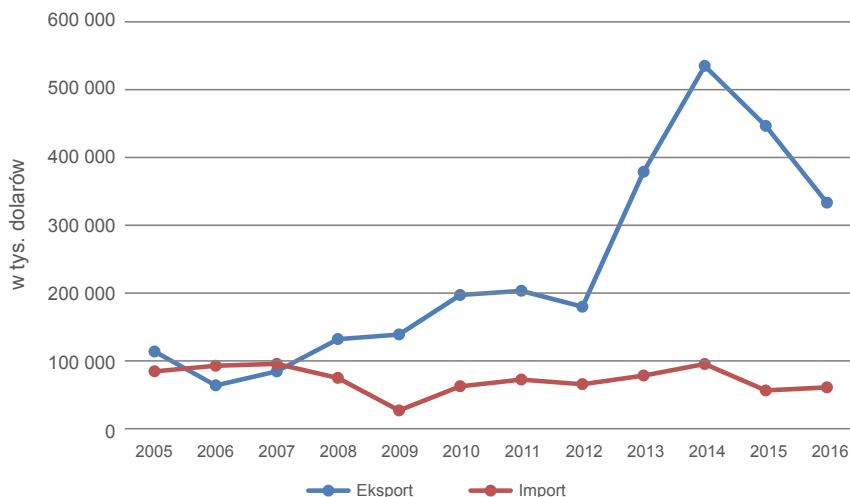
Tabela 2

Kraje Unii Europejskiej o największym udziale w eksporcie skórami futerkowymi i ich wyrobami w 2005 i 2016 roku

2005 rok			2016 rok		
Lp.	Państwo	Udział (w %)	Lp.	Państwo	Udział (w %)
1	Dania	26,26	1	Dania	31,91
2	Finlandia	14,79	2	Włochy	15,66
3	Włochy	12,72	3	Finlandia	11,90
4	Grecja	11,60	4	Polska	11,50
8	Polska	4,27	5	Grecja	7,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre.

W roku 2005 oraz w latach 2008-2016 Polska osiągnęła dodatnie saldo handlowe w obrocie skórami futerkowymi i ich wyrobami (rys. 2). W tym czasie wartości pomiędzy eksportem a importem różniły się średnio o 197 856,2 tys. dolarów. W latach 2006-2007 zauważalne jest ujemne saldo handlowe (w 2006 roku w wartości 28 896 tys. dolarów, zaś w 2007 roku w wartości 11 031 tys. dolarów). Pomiedzy rokiem 2005 a 2016 odnotowano wzrost eksportu skórami futerkowymi i ich wyrobami o 192,45%. W pierwszych latach poakcesyjnych głównym odbiorcą polskiego towaru były kraje należące do Unii Europejskiej. Sytuacja zaczęła się stopniowo zmieniać od roku 2010, kiedy to w wyniku otwarcia przedstawicielstwa kanadyjskiej giełdy (NAFA) coraz większego znaczenia nabierał eksport do krajów Ameryki Północnej. Obecnie, około 90% całości eksportu odbywa się jedynie do trzech krajów (International Trade Centre, 2019): Kanady, Danii i Finlandii (w 2016 roku całkowita wartość eksportu do tych krajów wynosiła: 55,75, 17,54 i 14,54%). Warto jednak zaznaczyć, że są to kraje sprzedaży, a nie ostatecznego przeznaczenia. Światowy obrót skórami zwierząt futerkowych i ich wyrobami odbywa się przez wyspecjalizowane domy aukcyjne, które funkcjonują głównie w Danii, Finlandii, Kanadzie oraz USA (Bielański i Wrzecionowska, 2013). Świadczy to o budowaniu pozycji konkurencyjnej w oparciu o jakość oferowanych produktów.

Rys. 2. Wartość eksportu i importu skór futerkowych i ich wyrobów w Polsce w latach 2005-2016. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre.

Na pierwszym etapie obliczono wskaźnik RCA, który został wyliczony jako iloraz stosunku eksportu skór futerkowych i ich wyrobów w danym kraju do całkowitego eksportu skór futerkowych i ich wyrobów w krajach Unii Europejskiej oraz stosunku eksportu dóbr rolno-żywnościowych tego kraju do całkowitego eksportu dóbr rolno-żywnościowych w krajach Unii Europejskiej. Na dalszym etapie analizy zastosowano skorygowany wskaźnik względnej przewagi komparatywnej (tab. 3). W obliczeniach przyjęto wartość parametru a na poziomie 1.

Poziom skorygowanego wskaźnika RCA informuje, że w obrocie skórami futerkowymi i ich wyrobami w Polsce istnieje przewaga konkurencyjna w handlu tymi produktami w roku 2005 oraz w latach 2008-2011 oraz 2013-2016. Wysoka pozycja konkurencyjna Polski w Unii Europejskiej w odniesieniu do skór futerkowych i ich wyrobów wynika głównie z wysokiej jakości skór produkowanych w Polsce. Jednocześnie należy zaznaczyć, że ceny skór zwierząt futerkowych uzyskiwane przez polskich producentów nie odbiegają znacząco od cen uzyskiwanych od producentów z innych państw członkowskich. Jedynie 6 krajów Unii Europejskiej charakteryzuje się dodatnimi wartościami skorygowanego wskaźnika RCA we wszystkich badanych latach: Dania, Estonia, Finlandia, Grecja, Włochy oraz Litwa. Najwyższą wartość w 2016 roku osiągnęły Finlandia, Dania oraz Grecja (wartości skorygowanego wskaźnika RCA wynoszą kolejno dla tych państw: 0,94, 0,82 i 0,70). Polska w tym roku charakteryzuje się poziomem 0,39, co plasuje ją na 5. miejscu wśród wszystkich krajów Unii Europejskiej. W przypadku 17 państw, w każdym rozpatrywanym roku, brak jest przewagi komparatywnej. Najniższym poziomem miernika w 2016 roku charakteryzują się: Malta, Irlandia, Rumunia, Luksemburg i Belgia.

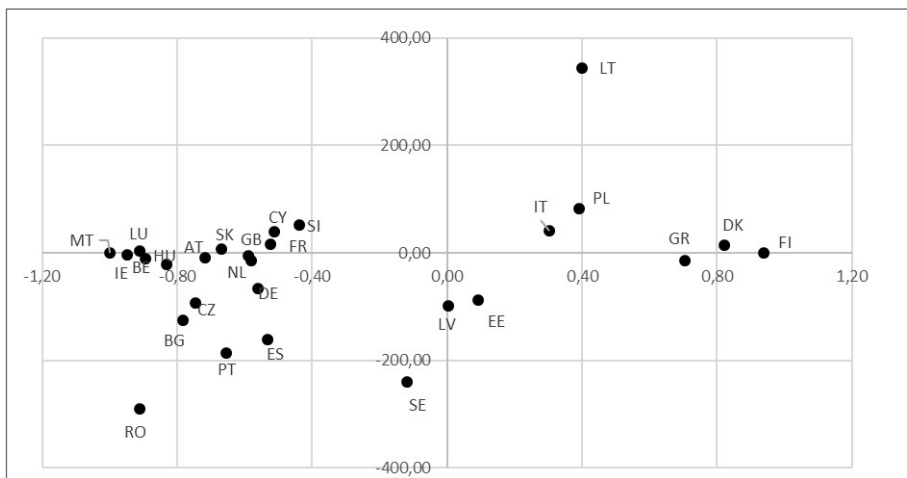
Tabela 3

*Skorygowany wskaźnik przewagi komparatywnej RCA skór futerkowych i ich wyrobów
w krajach Unii Europejskiej w latach 2005-2016*

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AT	-0,66	-0,67	-0,6	-0,72	-0,77	-0,82	-0,79	-0,76	-0,78	-0,74	-0,8	-0,72
BE	-0,81	-0,82	-0,81	-0,85	-0,78	-0,79	-0,79	-0,81	-0,86	-0,84	-0,89	-0,9
BG	-0,35	-0,46	-0,58	-0,91	-0,97	-0,96	-0,94	-0,97	-0,92	-0,94	-0,95	-0,78
CY	-0,84	-0,74	-0,85	-0,94	-0,99	-0,99	-0,9	-0,95	-0,76	-0,47	-0,54	-0,51
CZ	-0,39	-0,41	-0,41	-0,52	-0,58	-0,68	-0,67	-0,72	-0,78	-0,79	-0,83	-0,75
DE	-0,34	-0,32	-0,33	-0,45	-0,36	-0,49	-0,49	-0,48	-0,56	-0,49	-0,62	-0,56
DK	0,71	0,73	0,71	0,76	0,77	0,8	0,81	0,82	0,82	0,79	0,84	0,82
EE	0,81	0,78	0,73	0,74	0,68	0,59	0,58	0,71	0,72	0,65	0,4	0,09
ES	-0,2	-0,22	-0,18	-0,34	-0,29	-0,42	-0,36	-0,42	-0,49	-0,5	-0,6	-0,53
FI	0,93	0,93	0,93	0,93	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,93	0,94	0,94
FR	-0,61	-0,61	-0,55	-0,61	-0,54	-0,61	-0,61	-0,63	-0,63	-0,56	-0,61	-0,52
GB	-0,51	-0,47	-0,45	-0,41	-0,52	-0,53	-0,64	-0,67	-0,69	-0,63	-0,64	-0,58
GR	0,81	0,79	0,84	0,84	0,79	0,77	0,78	0,74	0,7	0,74	0,66	0,7
HR	0,1	-0,16	-0,04	-0,16	-0,27	-0,32	-0,45	-0,62	-0,66	-0,69	-0,8	-0,71
HU	-0,69	-0,65	-0,86	-0,87	-0,83	-0,79	-0,67	-0,77	-0,74	-0,81	-0,87	-0,83
IE	-0,92	-0,91	-0,88	-0,87	-0,88	-0,86	-0,85	-0,85	-0,85	-0,93	-0,91	-0,95
IT	0,21	0,2	0,3	0,26	0,14	0,09	0,17	0,16	0,17	0,23	0,16	0,3
LT	0,09	0,13	0,22	0,17	0,25	0,19	0,24	0,24	0,29	0,29	0,35	0,4
LU	-0,95	-0,96	-0,96	-0,98	-0,98	-0,99	-1	-0,98	-0,98	-0,97	-0,97	-0,91
LV	0,35	0,26	0,19	0,15	0,02	-0,01	-0,08	-0,13	-0,18	-0,16	0,1	0
MT	-0,99	-0,99	-1	-0,72	-0,9	-0,99	-1	-1	-1	-1	-1	-1
NL	-0,56	-0,58	-0,57	-0,52	-0,53	-0,66	-0,55	-0,53	-0,53	-0,43	-0,57	-0,59
PL	0,21	-0,23	-0,06	0,08	0,21	0,18	0,07	-0,09	0,14	0,39	0,33	0,39
PT	-0,23	-0,24	-0,36	-0,54	-0,59	-0,48	-0,28	-0,4	-0,42	-0,52	-0,67	-0,66
RO	-0,23	-0,22	-0,55	-0,78	-0,86	-0,85	-0,76	-0,79	-0,84	-0,79	-0,88	-0,91
SE	0,08	0,04	0,01	-0,1	0	-0,07	-0,03	-0,03	-0,04	-0,05	-0,11	-0,12
SI	-0,91	-0,95	-0,88	-0,93	-0,88	-0,75	-0,83	-0,86	-0,88	-0,88	-0,8	-0,44
SV	-0,72	-0,91	-0,95	-0,92	-0,95	-0,98	-0,97	-0,99	-0,95	-0,97	-0,96	-0,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre i Faostat.

Rozpatrując tempo zmian przewagi komparatywnej w badanej grupie (rys. 3), uwidacznia się tendencja wzrostowa w 9 krajach, największa w przypadku Litwy (wzrost wartości skorygowanego wskaźnika RCA pomiędzy rokiem 2005 a 2016 o 344,34%), następnie w Polsce, Słowenii oraz we Włoszech (wzrost wartości skorygowanego wskaźnika RCA pomiędzy rokiem 2005 a 2016 kolejno o: 83,34, 51,77 i 41,11%). W krajach o największych wartościach skorygowanego wskaźnika RCA (Dania, Finlandia, Grecja) zazaczają się niewielkie zmiany jego wartości na przestrzeni lat (oscylujące w granicach zmian od -13 do 15%). Najbardziej na znaczeniu straciły takie państwa jak: Chorwacja, Rumunia oraz Szwecja.

Rys. 3. Skorygowane wskaźniki RCA w polskim eksporcie skór futerkowych i ich wyrobów w 2016 roku oraz jego zmiany w porównaniu do 2005 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre oraz Faostat.

Kolejny etap badań obejmuje analizę stopnia pokrycia importu eksportem *Trade Coverage* (tab. 4).

Dodatnie saldo handlowe w rozpatrywanej grupie towarowej odnotowano w 12 państwach. Najwyższy poziom wskaźnika *Trade Coverage* w obrocie skórami futerkowymi i ich wyrobami w 2016 roku odnotowała Polska, następnie Litwa, Holandia oraz Łotwa (wartości wskaźnika wyniosły odpowiednio: 5,46; 5,04; 3,7 i 3,03). W przypadku Polski w ostatnich 4 latach wartości wskaźnika *Trade Coverage* są jednymi z największych w Unii Europejskiej. Najmniejszy stopień pokrycia importu eksportem odnotowano w 2016 roku na Malcie, w Rumunii oraz Luksemburgu. W większości krajów, w których wartości miernika są mniejsze od jedności, obowiązuje częściowy lub całkowity zakaz hodowli zwierząt futerkowych (Austria, Słowenia, Słowacja, Wielka Brytania), w niektórych państwach był to efekt planowanego w najbliższych latach wprowadzenia zakazów hodowlanych (Chorwacja, Czechy, Luksemburg), a w przypadku Belgii, Niemiec oraz Szwecji stanowi to konsekwencje wynikające z ograniczenia wielkości produkcji (Fur Free Alliance, 2019; Raport na temat..., 2017)".

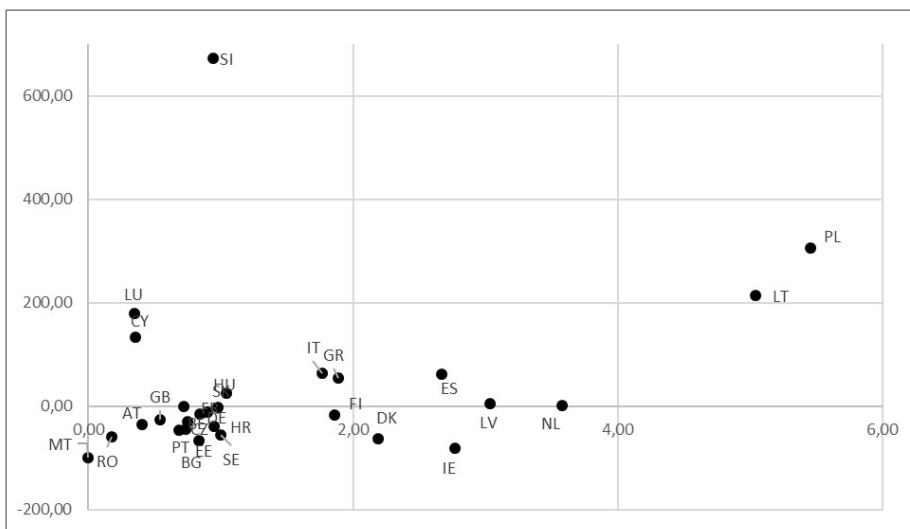
Tabela 4

*Wskaźnik Trade Coverage skór futerkowych i ich wyrobów
w krajach Unii Europejskiej w latach 2005-2016*

TC	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AT	0,63	0,67	0,66	0,51	0,37	0,38	0,46	0,52	0,53	0,52	0,39	0,41
BE	0,99	1,05	0,89	1,07	1,01	1,19	1,01	1,07	1,26	0,96	0,9	0,84
BG	2,49	1,7	0,62	0,23	0,11	0,16	0,26	0,19	0,52	0,33	0,65	0,84
CY	0,15	0,33	0,09	0,03	0	0	0,04	0,01	0,09	0,14	0,22	0,36
CZ	1,08	1,12	1,02	0,86	0,72	0,9	1,13	1,16	0,79	0,68	0,9	0,75
DE	1,02	1,16	1,19	1,18	1,05	1,01	0,95	1,07	1,13	1,13	0,99	0,9
DK	5,81	4,91	3,66	4,82	4,31	4,75	4,69	8,07	4,84	2,32	2,57	2,19
EE	1,32	1,63	1,61	1,14	1,3	1,14	1,57	1,44	1,31	1,03	1,09	0,74
ES	1,65	1,72	2,07	2,18	2,39	2,01	3,06	3,12	3,32	2,7	2,63	2,71
FI	2,24	2,73	1,8	2,16	1,87	3,53	2,66	3,02	2,33	1,22	2,75	1,86
FR	0,74	0,79	0,85	0,78	0,93	0,94	0,96	0,94	1,01	0,93	0,87	0,72
GB	0,74	0,79	0,78	1,14	0,89	1,17	0,84	0,77	0,67	0,58	0,67	0,55
GR	1,23	1,2	1,27	1,09	1,5	1,59	1,34	1,13	1,03	1,17	1,7	1,89
HR	1,57	1,37	1,55	1,12	1,6	1,54	0,96	1,07	1,11	0,96	1,2	0,95
HU	0,83	1,43	0,67	0,88	1,37	2,71	2,15	1,91	2,23	1,06	0,86	1,04
IE	14,82	13,2	1,93	2,8	8,43	8,6	11,87	50,19	10,45	3,95	5,31	2,77
IT	1,08	0,92	1,13	1,29	1,27	1,17	1,11	1,26	1,36	1,43	1,7	1,76
LT	1,6	1,49	0,82	1,63	3,94	1,99	2,34	3,44	4,33	3,79	5,76	5,04
LU	0,12	0,09	0,1	0,09	0,06	0,04	0,02	0,08	0,11	0,12	0,18	0,35
LV	2,87	1,79	1,38	3,07	4,53	4,59	2,78	4,18	5,46	2,63	10,15	3,03
MT	-0,89	-1,37	-1,62	0,51	-2,24	-5,74	-91	-39,1	-23,6	-9,66	-80,7	-186,1
NL	3,56	4,27	3,64	4,7	5,72	4,2	5,1	5,31	4,58	3,23	3,01	3,7
PL	1,34	0,69	0,88	1,76	5,13	3,14	2,8	2,73	4,82	5,6	7,9	5,46
PT	1,19	1,32	1,1	0,97	0,84	1,12	1,44	1,89	1,9	1,09	0,95	0,69
RO	0,5	0,52	0,22	0,21	0,18	0,28	0,31	0,31	0,39	0,47	0,38	0,18
SE	2,26	2,41	1,95	1,56	1,55	1,59	1,67	1,73	2,54	1,61	1,32	0,98
SI	0,01	-0,19	-0,11	-0,22	-0,16	0,3	0,12	0,31	0,17	0,09	0,55	0,66
SV	1,04	0,37	0,26	0,74	0,19	0,1	0,23	0,11	0,75	0,25	0,33	0,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre.

Obserwując zmiany wartości wskaźnika *Trade Coverage* pomiędzy rokiem 2005 a 2016 (rys. 4), można stwierdzić, że w przypadku 11 państw nastąpił wzrost wartości miernika. Największy przyrost specjalizacji eksportowej skórami futerkowymi i ich wyrobami wystąpił w Słowenii, Polsce oraz na Litwie (wzrost wartości wskaźnika *Trade Coverage* pomiędzy rokiem 2005 a 2016 odpowiednio o: 672,42, 306,00 i 214,33%). Najbardziej na znaczeniu straciły państwa takie jak Irlandia i Bułgaria.

Rys. 4. Wskaźnik *Trade Coverage* w handlu zagranicznym skórami futerkowymi i ich wyrobami w 2016 roku oraz jego zmiany w porównaniu z 2005 rokiem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre.

Wnioski końcowe

Wykonane badania umożliwiły obiektywne spojrzenie na konkurencyjność handlu zagranicznego skórami futerkowymi i ich wyrobami w Polsce na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej w latach 2005-2016, w których tego rodzaju działalność prowadzona jest w szerszym zakresie. Autorzy starali się wyeksponować wartość otrzymanych wyników w aspekcie dalszego prowadzenia hodowli zwierząt futerkowych w Polsce, pomijając aspekty lobbystyczne i inne działania wpływające na realizację partykularnych interesów innych krajów, w tym w szczególności na hipotetyczne przejście nowoczesnie funkcjonującej hodowli w naszym kraju.

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań wskazano następujące wnioski:

1. Biorąc pod uwagę kryterium lokalizacji zwierząt futerkowych, stwierdzono, że hodowla zwierząt futerkowych w Unii Europejskiej jest skoncentrowana w krajach Europy Północnej, głównie w Danii, Finlandii, Holandii i Polsce.
2. W Polsce, w odróżnieniu od pozostałych państw Unii Europejskiej o największym poziomie produkcji, produkcja opiera się na wytwarzaniu surowca na eksport.

3. Polska posiadała przewagę konkurencyjną w handlu zagranicznym skórami futerkowymi i ich wyrobami w roku 2005 oraz w latach 2008-2011 i 2013-2016. Ponadto jest jednym z krajów, w których odnotowano najszybsze tempo wzrostu przewagi konkurencyjnej pomiędzy rokiem 2005 a 2016.
4. Polska jest krajem, w którym na przestrzeni lat 2009-2016 odnotowywano jedno z najwyższych wskaźników pokrycia importu eksportem pośród krajów Unii Europejskiej. W związku z tym zwiększenie produkcji skór futerkowych stanowi szansę na rozwój branży futrzarskiej w Polsce.
5. Biorąc pod uwagę aspekty konkurencyjności handlu zagranicznego skórami futerkowymi i ich wyrobami w Polsce z krajami Unii Europejskiej, stwierdzono, że w połączeniu z pojawiającymi się ograniczeniami hodowli zwierząt futerkowych w tych krajach koncentracja produkcji w Polsce może umocnić jej rolę na arenie międzynarodowej, a także mieć coraz większy wpływ na sytuację ekonomiczną producentów działających w branży.

Literatura

- Balassa, B. (1965). Trade Liberalisation and 'Revealed' Comparative Advantage. *Manchester School of Economics and Social Studies*, nr 33, s. 99-123. DOI: 10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x.
- Biełański, P., Wrzecionowska, M. (2013). Organizacja obrotu skórami zwierząt futerkowych. *Wiadomości Zootechniczne*, r. LI, 1, s. 93-100.
- Czerwińska, A. (2019). *Holandia podtrzymuje całkowity zakaz hodowli zwierząt na futra!*. Pobrane z: <https://www.otwarteklatki.pl/holandia-podtrzymuje-calkowity-zakaz-hodowli-zwierzat-futra/> (data dostępu: 09.06.2019 r.).
- Dacko, M., Firlej, K., Łapiński, S., Niedziółka, A., Zawadka, J. (2017). *Wpływ hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę lokalną w Polsce*. Raport Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.
- Dalum, B., Laursen, K., Villumsen, G. (1998). Structural change in OECD export specialisation patterns: de-specialisation and „stickiness”. *International Review of Applied Economics, Taylor and Francis Journals*, nr 12(3), s. 423-443. DOI: 10.1080/02692179800000017.
- Encyklopedia Zarządzania. Konkurencyjność*. Pobrane z: <https://mfiles.pl/pl/index.php/Konkurencyjność> (data dostępu: 16.06.2019 r.).
- Faostat (2019). Pobrane z: <http://www.fao.org/faostat/en/#home> (data dostępu: 09.06.2019 r.).
- Fermowe zwierzęta futerkowe*. Polski Związek Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych. Pobrane z: <http://pzhpf.pl/o-nas.html> (data dostępu: 16.06.2019 r.).
- Firlej, Ch., Firlej, K., Kubala, S. (2018). *The Influence of Fur Farming on the Local Economy in Poland*. Hradec Economic Days: Double-blind Peer Reviewed Proceedings of the International Scientific Conference Hradec Economic Days. Hradec Králové. Vol. 8(1), s. 224-232.
- Firlej, K. (2017). *Przemysł spożywczy w Polsce. Nowa ścieżka rozwoju*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Firlej, K., Kubala, S. (2018). *The Assessment of Export Potential of Agricultural and Food Products in the Visegrad Group Countries in the Years 2005-2017*. Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy: Proceedings of the 2018 International Scientific Conference, Warsaw. Nr 2, s. 167-173. DOI: 10.22630/ESARE.2018.2.21.
- Fur Europe (2017). Pobrane z: https://www.fureurope.eu/wp-content/uploads/2015/09/Fur_Europe_Annual_Report_September_2015_smallsize.pdf (data dostępu: 10.06.2019 r.).
- Fur Free Alliance (2019). Pobrane z: <https://www.furfreealliance.com/fur-bans/> (data dostępu: 09.06.2019 r.).
- Główny Inspektorat Weterynarii (2019). Pobrane z: <https://www.wetgiw.gov.pl/> (data dostępu: 10.06.2019 r.).
- Główny Urząd Statystyczny (2019). Pobrane z: <https://stat.gov.pl/sprawozdawczosc/intrastat/wykaz-panstw-czlonkowskich-unii-europejskiej/> (data dostępu: 10.06.2019 r.).
- International Trade Centre (2019). Pobrane z: <http://www.intracen.org/itc/market-info-tools/statistics-import-product-country/> (data dostępu: 09.06.2019 r.).
- Jakubowski, T. (2017). *Dział specjalny produkcji rolnej „Hodowla i chów zwierząt futerkowych”*. Miejsce w polskim rolnictwie. Polski Związek Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych.
- Juchniewicz, M. (2014). Tendencje zmian międzynarodowej konkurencyjności przemysłu spożywczego państw Unii Europejskiej. *Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich*, nr 101(1), s. 31-40.
- Misala, J. (2011). *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*. Warszawa: PWE.

- Nosecka, B., Pawlak, K., Poczta, W. (2011). *Wybrane aspekty konkurencyjności rolnictwa. Konkurencyjność Polskiej Gospodarki w warunkach globalizacji i integracji europejskiej*. Program Wieloletni 2011-2014, nr 7. Warszawa: IERGiŻ-PIB.
- Ocena sytuacji branży hodowli zwierząt futerkowych i jej wpływu na gospodarkę polską* (2018). Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, Gorzów Wielkopolski.
- PwC (2014). *Wpływ ekonomiczny branży hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę Polski*. PwC Polska Sp. z o.o.
- Raport na temat przemysłu futrzarskiego w Polsce (2017). Warszawa: Fundacja Międzynarodowy Ruch na Rzecz Zwierząt – Viva!.
- Rytko, A. (2008). Zmiany konkurencyjności polskich produktów żywnościowych w latach 2000-2007. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego*, nr 5(20), s. 153-161.
- Salamaga, M. (2013). Badanie konkurencyjności polskiego eksportu z wykorzystaniem skorygowanego wskaźnika przewagi komparatywnej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, nr 904, s. 37-51.
- Szczepaniak, I. (2014). *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (5)*. *Synteza*. Program Wieloletni 2011-2014, nr 115. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Urban, R. (2003). *Analiza przewag komparatywnych na poziomie przemysłu rolno-spożywczego*. Warszawa: IERiGŻ.
- Wieliczko, B. (2014). Konkurencyjność sektora rolno-spożywczego UE w świetle wyników handlu zagranicznego wybranych państw. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego*, nr 14(29), s. 226-237.

ASSESSMENT OF POLAND'S COMPETITIVE POSITION IN TRADE IN FUR SKINS AND THEIR PRODUCTS AT THE BACKGROUND OF THE EU COUNTRIES

Abstract

The presented article attempts to assess the competitiveness of foreign trade in fur skins and their products in Poland at the background of the European Union countries between 2005 and 2016. The data used for the research came from the statistical yearbooks of the Central Statistical Office, and the study was supported by methods of descriptive and comparative analysis. It also used the data of the International Trade Center (ITC) and Faostat database. The results of the research confirmed that Poland has a competitive advantage in foreign trade in fur skins and their products in 2005 and in 2008-2011 and 2013-2016. In addition, Poland recorded one of the highest trade coverage ratios between 2010 and 2017 among the EU countries. It was found that, recently, Poland noted one of the fastest rates of competitive advantage in this respect, and the concentration of production in Poland may strengthen its role in the international arena, and have more and more impact on the economic situation of producers operating in the industry.

Keywords: competitiveness, foreign trade, fur animals.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 13.12.2019.